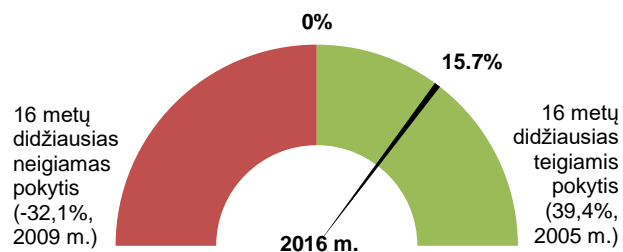

Lietuvos krovininio kelių transporto¹ sektorius

Lyginamasis standartas (ang. benchmark)	Produkcijos vertė, tenkanti vienai veikiančiai įmonei	Produkcijos vertė, tenkanti vienam darbuotojui	Vidutinis metinis apyvartos augimas 2010-2016 m.	Vidutinis metinis pridėtinės vertės augimas 2010-2016 m.	Eksporto intensyvumas	Eksporto dalis į ne ES šalis	Investicijos į materialųjį turtą ir produkcijos vertės santykis
	€ 0,63 mln.	€ 57 924	9,9%	11,9%	~50%	16%	11.7%

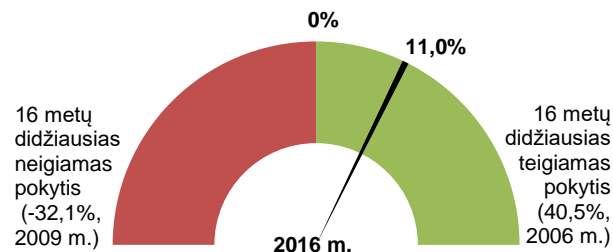
- [Faktai ir skaičiai](#)
- [Raida ir tendencijos](#)
- [Eksporto raida](#)
- [Ilgalaikės perspektyvos krovininio kelių transporto sektoriui – tolimesnė plėtra](#)

1 pav. krovininio kelių transporto sektoriaus metinis pridėtinės vertės (gamybos kainomis) augimas.

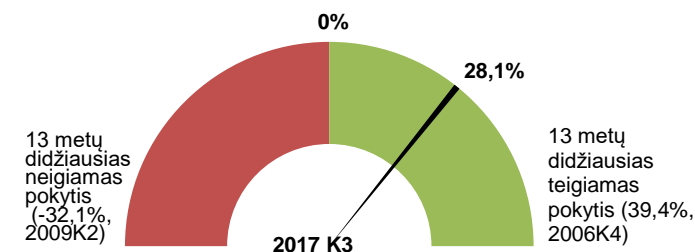
Šaltinis: Lietuvos statistikos departamentas ir VŠĮ „Versli Lietuva“ paskaičiavimai.

2 pav. Krovininio kelių transporto sektoriaus metinis apyvartos augimas.

Šaltinis: Lietuvos statistikos departamentas ir VŠĮ „Versli Lietuva“ paskaičiavimai.

3 pav. Krovininio kelių transporto paslaugų eksporto vertės metinis augimas.

Šaltinis: Lietuvos Bankas ir VŠĮ „Versli Lietuva“ paskaičiavimai.

¹ - kartu su perkraustymo veikla (EVRK 2 red. H494).

FAKTAI IR SKAIČIAI

Produkcijos vertė nuolat auga, apie pusę pajamų uždirbama eksporto rinkose
2016 m. krovininio kelių transporto sektorius sukūrė apie 5,9% (ES vidurkis 1,6%) šalies pridėtinės vertės (gamybos kainomis) arba 45,2% viso transporto ir saugojimo sektoriaus sukuriamos pridėtinės vertės.

Sektoriuje veikia apie 5,7 tūkst. įmonių, kuriose dirba 57 tūkst. darbuotojų. Vyrauja mažos ir vidutinio dydžio (iki 250 darbuotojų) įmonės, kurios sudaro 99,7% bei generuoja apie 76% sektoriaus apyvartos. Didelėms įmonėms, kurių 2015 m. buvo 19, teko apie 24% sektoriaus apyvartos, tačiau darbo našumas jose buvo daugiau kaip dvigubai didesnis nei mikro įmonėse (iki 10 darbuotojų). Tai yra darbuotojų imlus paslaugų sektorius – darbo užmokesčio dalis krovininio transporto sektoriaus sukuriamoje pridėtinėje vertėje (gamybos kainomis) sudarė 57%. 2016 m. krovininio kelių transporto produkcijos vertė sudarė 3,6 mlrd. eurų arba 7,9% daugiau nei 2015 m. Sektoriaus produkcijos vertė augo jau septintus metus iš eilės. Beveik pusę sektoriaus pajamų uždirbama užsienio rinkose. Eksporto dalis pajamų struktūroje, paskutinius keturis metus, yra stabili ir sudaro apie 47-48%. 2016 m. krovininio kelių transporto sektorius eksportavo paslaugų už 1,8 mlrd. eurų. Apie 84% viso paslaugų eksporto teko ES šalims, NVS – 9,3%. Paslaugų eksporto vertė auga kasmet nuo 2010 m.

Kasmet pervežamas vis didesnis krovininių kiekių, o transporto priemonių parkas jaunėja
Pervežamų krovininių kiekių kasmet auga nuo 2010 m., o vidutinis metinis 2010-2016 m. augimas

sudarė 9,5%. 2016 m. komerciniu² krovininiu kelių transportu pervežtas rekordinis krovininių kiekių – apie 50,1 mln. tonų arba beveik 14% daugiau nei 2015 m. Apie 57% visų krovininių pervežta tarptautiniu vežimu, o likusi dalis vidaus vežimu. Tarptautiniu vežimu pervežtų krovininių dalis kasmet auga ir nuo 2012 m. daugiau kaip pusę visų krovininių vežama šiuo būdu, nors dar 2008 m. tarptautiniu vežimu buvo pervežama tik apie trečdalis visų krovininių kiekių.

Lietuvos krovininio kelių transporto sektoriaus transporto priemonių parką 2016 m. sudarė 81,2 tūkst. krovininių transporto priemonių ir 28,1 tūkst. puspriekabių vilkikų. Transporto priemonių parkas kasmet jaunėja, ypatingai tai matosi puspriekabių vilkikų kategorijoje, kurioje nauji (0-5 metų) vilkikai 2011-2012 m. sudarė apie trečdali, o 2016 m. jau daugiau kaip pusę (53,1%) visų transporto priemonių.

Krovininių struktūroje dominuoja keturios prekių grupės

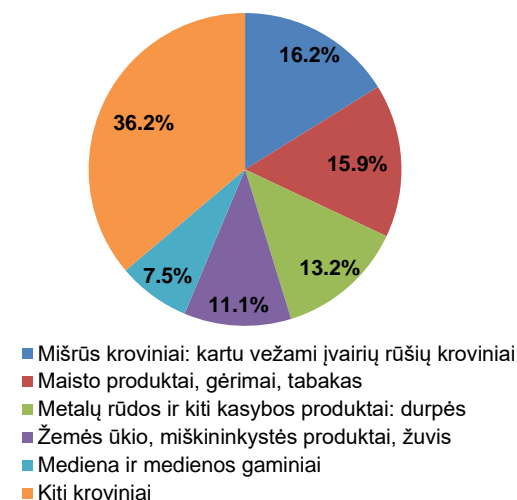
Analizuojant komerciniu krovininiu kelių transportu vežamų krovininių struktūrą, matyti, kad net 56% visų krovininių sudaro keturios prekių grupės, tai mišrūs krovininiai (žr. 4 pav.), maisto produktai, gėrimai, tabakas, metalai ir kasybos produktai bei žemės ūkio produktai ir žuvis. Tarptautiniu vežimu gabenamų krovininių struktūroje dominuoja mišrūs krovininiai ir maisto produktai, kurie 2016 m. sudarė atitinkamai 23,2% ir 19,2%, o vidaus vežimuose – metalai ir kasybos produktai bei žemės ūkio produktai ir žuvis, sudarė atitinkamai 28% ir 15,2%.

1 lentelė. Pagrindiniai rodikliai, 2016 m.

Veikiančios įmonės	5716
Dirbančiųjų skaičius (2015 m.)	57406
Produkcijos vertė	€ 3588 mln.
Pridėtinė vertė	€ 1003 mln.
Lietuviškos kilmės prekių eksportas	€ 1824 mln.
Investicijos į materialųjį turtą	€ 419 mln.

Šaltinis: Lietuvos statistikos departamentas ir VŠĮ „Versli Lietuva“ paskaičiavimai.

4 pav. Lietuvos komercinio krovininio kelių transporto vežamų krovininių struktūra pagal kiekį 2016 m.

Šaltinis: Eurostat ir VŠĮ „Versli Lietuva“ paskaičiavimai.

² - komercinis krovininis kelių transportas apima H494 už atlyginimą vežtų krovininių veiklą.

RAIDA IR TENDENCIJOS

Apyvarta nuo 2010 m. auga kasmet. Krovininio kelių transporto įmonių apyvarta 2016 m. sudarė 3,8 mlrd. eurų arba 11% daugiau nei prieš metus. 2010-2016 m. laikotarpiu sektoriaus įmonių apyvartos vidutinis metinis augimas buvo 9,9%. Sparčiausiai apyvarta didėjo 2010-2011 m., vidutiniškai ketvirtadaliu kasmet. Tokį spartų augimą daugiausia lėmė po krizės atsigavusi tarptautinė prekyba bei žemos palyginamosios bazės efektas. Lėčiausias apyvartos augimas fiksuotas 2014-2015 m., kuomet apyvarta kasmet vidutiniškai augo tik po 2,5%. Tokiam apyvartos augimo sulėtėjimui didžiausią įtaką darė Rusijos ekonomikos nuosmukis bei abipusės sankcijos, privertusios Lietuvos vežėjus ieškoti plėtros galimybių kitose rinkose. 2016 m. apyvartos metinis augimas vėl paspartėjo ir sudarė 11%.

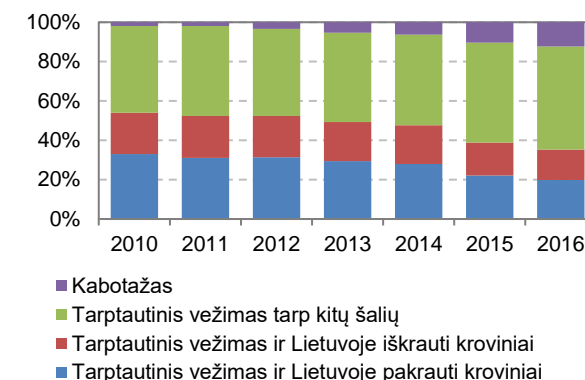
Pokyčiai krovininių tarptautinio vežimo struktūroje
Tarptautiniu vežimu gali būti vežami Lietuvoje pakrauti ar iškrauti kroviniai, taip pat tarptautiniu vežimu gali būti vežami kroviniai tarp kitų šalių bei tik kitoje šalyje (kabotažas) (žr. 5 pav.). Analizuojant 2010-2016 m. tarptautinio vežimo struktūros pokyčius, matyti, kad labiausiai mažėjo Lietuvoje pakrautų ar iškrautų krovininių, gabenamų tarptautiniu vežimu dalis (nuo 54% - 2010 m. iki 35,3% - 2016 m.), o labiausiai išaugo tarptautinio krovininių vežimo tarp kitų šalių (nuo 44,1% - 2010 m. iki 52,5% - 2016 m.) bei kabotažo (nuo 1,9% - 2010 m. iki 12,3% - 2016 m.) dalys. Didžiausi struktūriniai pokyčiai vyko 2015-2016 m., vėlgi daugiausia dėl NVS šalių, o ypač Rusijos, ekonomikos nuosmukio ir tarptautinių sankcijų.

Atsigavus NVS ekonomikoms prekių srautai per Lietuvą vėl turėtų išaugti. Visgi tarptautiniu vežimu gabenamų Lietuvoje pakrautų ar iškrautų krovininių dalis palaipsniui mažėjo ir 2010-2014 m. laikotarpiu. Tai rodo, kad krovininio kelių transporto sektorius praktiškai išnaudojo visas Lietuvos rinkos teikiamas galimybes ir spartesnę plėtrą vykdė užsienio rinkose, kurių svarba ateityje tik didės. Palyginimui 2010-2016 m. laikotarpiu vidaus vežimu gabentų krovininių apimtys vidutiniškai kasmet padidėdavo tik 1,8%, o tarptautiniu vežimu – 13,2%, ypatingai sparčiai augo kabotažas ir tarptautinis krovininių vežimas tarp kitų šalių.

Investicijos į ilgalaikį materialųjį turtą 2016 m. toliau augo

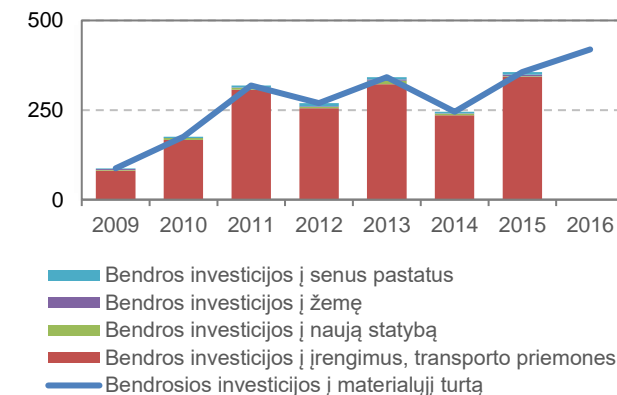
2016 m. krovininio kelių transporto sektorius į ilgalaikį materialųjį turtą investavo 419,1 mln. eurų arba 17,6% daugiau nei prieš metus. Didėjant užsienio rinkų svarbai, įmonės, siekdamos išlikti konkurencingos, vis didesnę investicijų dalį skiria transporto priemonėms, tai rodo ir jaunėjantis transporto parko amžius, ypatingai puspriekabių vilkikų, kuriais dažniausiai gabenami tarptautiniai kroviniai. Palyginimui 2005-2008 m. laikotarpiu investicijos į įrenginius ir transporto priemones vidutiniškai sudarydavo apie 87% visų investicijų į ilgalaikį materialųjį turtą, o 2010-2015 m. laikotarpiu jau 95%. Labiausiai mažėjo investicijų dalis į naujus ir senus pastatus, kurios 2010-2015 m. laikotarpiu vidutiniškai sudarė apie 4% visų investicijų į ilgalaikį materialinį turtą kasmet, o 2005-2008 m. laikotarpiu apie 9,5%.

5 pav. Krovininių tarptautinio vežimo struktūra 2010-2016 m.

Šaltiniai: Lietuvos statistikos departamentas ir VŠĮ „Versli Lietuva“ paskaičiavimai.

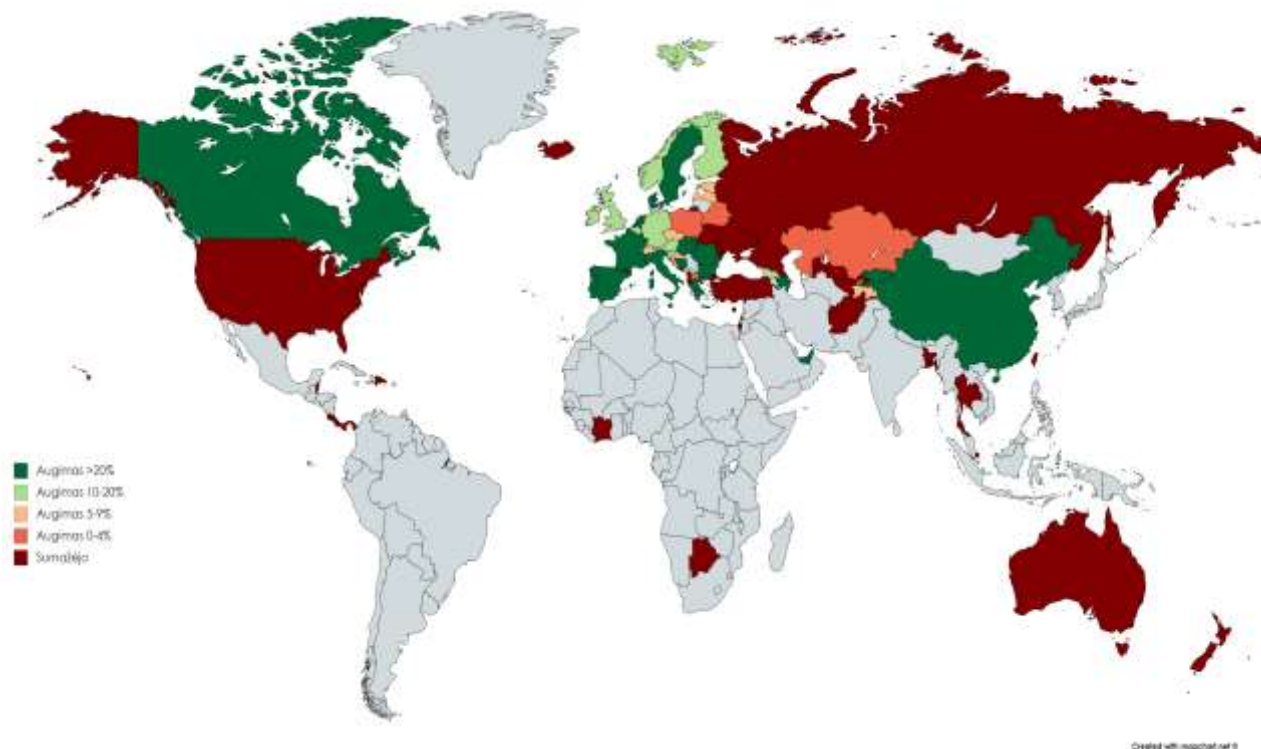
6 pav. Krovininio kelių transporto investicijos į materialųjį turtą

Šaltiniai: Lietuvos statistikos departamentas.

EKSPORTO RAIDA

7 pav. Vidutinis metinis krovininio kelių transporto paslaugų eksporto (vertės) augimas 2011-2016 m.

Šaltiniai: Lietuvos statistikos departamentas ir VŠĮ „Versli Lietuva“ paskaičiavimai.

Rusijos ekonomikos recesija ir tarptautinės sankcijos tik pristabdė Lietuvos krovininio kelių transporto paslaugų eksporto vertės augimą. Sektoriaus paslaugų eksporto vertė auga jau septintus metus iš eilės, o 2011-2016 m. vidutinis metinis eksporto vertės augimas sudarė 11,4%. 2011-2014 m. Rusija buvo didžiausia rinka krovininio kelių transporto paslaugų eksportuotojams, jai tekdavo 26-32% transporto paslaugų eksporto vertės kasmet. Tačiau 2014 m. prasidėjęs ekonominis nuosmukis lėmė, tai kad per 2014-2016 m. krovininio kelių transporto paslaugų eksporto vertė į šią šalį sumažėjo net 71% arba 350 mln. eurų, o bendras sektoriaus paslaugų eksporto metinis augimas krito iki vienaženklio – 2014 m. – 5,6%, o 2015 m. tik 0,3%. Visgi Lietuvos krovininio kelių transporto įmonės greitai ir sėkmingai perorientavo paslaugų eksporto srautus daugiausia į Vakarų Europos rinkas ir jau 2016 m. eksporto vertės metinis augimas vėl buvo dviženklis ir sudarė 12,6%. 2014-2016 m. laikotarpiu sektoriaus paslaugų eksporto vertė daugiausiai augo į Prancūzijos, Vokietijos, Austrijos, Danijos, Nyderlandų, Italijos ir JK rinkas.

Pokyčiai didžiausių eksporto rinkų sąrašė
Sumažėjus eksportui į Rusijos rinką, keitėsi ir didžiausių eksporto rinkų sąrašas. 2016 m. daugiausia krovininio kelių transporto paslaugų eksportuota į Vokietiją (18,1%), Prancūziją (13,3%), Austriją (9,2%), Daniją (7,9%). Rusija nukrito į penktą vietą, į ją eksportuota 7,6% visų krovininio kelių transporto paslaugų. Beveik 84% paslaugų eksportuota į ES šalis, į NVS - 9,3%. Lyginant su 2013 m. ES šalių dalis sektoriaus paslaugų eksporto struktūroje išaugo net 21,7 procentinio punkto, o NVS šalių dalis sumažėjo 25,6 procentinio punkto.

ILGALAIKĖS PERSPEKTYVOS KROVININIO KELIŲ TRANSPORTO SEKTORIUI – TOLIMESNĖ PLĖTRA

Komercinio krovinių kelių transporto sektorius Europos sąjungoje

2015 m. ES veikė apie 560 tūkst. įmonių užsiimančių komerciniu krovinių gabenimu kelių transportu. Daugiau kaip pusę visų įmonių yra įkurta Ispanijoje (101 tūkst.), Lenkijoje (83,4 tūkst.), Italijoje (67,1 tūkst.) ir JK (46,6 tūkst.). 2016 m. sektoriuje dirbo apie 3,2 mln. darbuotojų, o įmonių apyvarta siekė 352,2 mlrd. eurų. Paskutinius keletą metų ES krovinių transporto sektoriuje auga dirbančiųjų skaičius, didėja įmonių apyvartos bei veikiančių įmonių skaičius. Tokius pokyčius daugiausia lemia gerėjanti ES ekonomikos padėtis - kelis metus iš eilės auga ES apdirbamosios gamybos apimtys, didėja didmeniniai ir mažmeniniai pardavimai. Krovinių gabenimo kelių transportu apimtys po 2009 m. krizės ES laikosi daugmaž panašiam lygyje. Tarptautinis transporto forumas (TTF) pažymi, kad ankstesniuose dešimtmečiuose augimą užtikrino ES plėtra, kurią sekė verslo sektoriaus geografinė diversifikacija. Todėl krovinių kelių transporto paklausos augimo viena pagrindinių priežasčių

buvo išaugęs vidutinis krovinių gabenimo nuotolis. Kadangi šiuo metu ES plėtros etapas baigtas, todėl artimiausioje ateityje spartus krovinių apimtys augimas ES mažai tikėtinas.

Sparčiausias paklausos augimas besivystančiose šalyse

TTF prognozuoja, kad krovinių kelių transporto pasaulinė paklausa iki 2030 m. augs vidutiniškai po 3,2 proc. kasmet. Sparčiausia krovinių kelių transporto plėtra, anot TTF, vyks Azijos ir Afrikos regionuose, kuriuose prastai išvystyta geležinkelių infrastruktūra (išskyrus Kiniją ir Indiją). Besivystančiose šalyse augs aukštesnės pridėtinės vertės prekių gamybos apimtys, o šios prekės daugiau transportuojamos kelių krovinių transportu. Tarptautinės prekybos apimtys šiuo metu auga panašiu tempu kaip ir pasaulinis BVP, nors iki 2008 m. jos didėdavo dvigubai sparčiau nei BVP. Viena tokio sulėtėjimo priežasčių tarptautinės prekybos liberalizavimo tempo kritimas bei protekcionistinės politikos stiprėjimas. Jeigu tokia kryptis išliks ir ateityje, tai darys neigiamą įtaką krovinių transporto pasaulinės

paklausos augimui.

Technologijos keičia krovinių transporto sektorių. Technologinės naujovės jau dabar daro įtaką krovinių kelių transporto sektoriaus raidai, o ateityje jų poveikis tik stiprės. Automatizacijos ir skaitmenizavimo procesai didins krovinių gabenimo efektyvumą, keis gabenamų krovinių struktūrą bei pristatymo būdus. TTF išskiria tris technologines sritis, kurios darys didžiausią įtaką kroviniams kelių transportui: 1) autonominės transporto priemonės (vilkikai, dronai) 2) kuro panaudojimo efektyvumą didinančios technologinės inovacijos 3) 3D spausdinimas. Visos šios technologijos jau egzistuoja, o platesnis jų pritaikymas daugiausia priklausys nuo teisinio reglamentavimo bei paklausos pasiūlos veiksnių. Autonominio transporto priemonių naudojimas padėtų išspręsti vairuotojų stygiaus problemą, tačiau vyriausybės turėtų pagalvoti apie esamų vairuotojų perkvalifikavimo programas. Vairuotojų grandies eliminavimas taip pat neigiamai atsilieps transporto sektorių aptarnaujančioms ekonomikos šakoms (pvz., viešbučių ir maitinimo sektoriams).

2 lentelė. Krovinių kelių transporto rinkos dydis, mln. USD

Šalis	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Kinija	36 520	46 527	61 273	74 826	98 079	119 821	135 276	165 902	177 635	194 130	219 722	240 397	249 488
Prancūzija	42 946	45 039	47 682	56 361	64 590	56 493	58 190	62 805	57 259	58 393	53 406	47 623	49 287
Turkija	28 086	39 755	44 311	60 509	67 912	53 462	60 060	55 258	55 223	56 786	49 609	43 214	40 523
Vokietija	29 304	32 522	34 853	39 992	44 977	35 703	36 544	41 500	40 883	42 214	41 354	33 886	33 709
Rusija	4 363	5 569	7 014	10 236	14 569	9 871	12 074	16 362	19 224	21 192	20 240	14 060	13 714

Šaltinis: Euromonitor International.